

SPRAWOZDANIE PREZESA UOKIK Z DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU PRZECIWDZIAŁANIA PRAKTYKOM NIEUCZCIWIE WYKORZYSTUJĄCYM PRZEWAGĘ KONTRAKTOWĄ W 2021

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Działania Prezesa UOKiK podjęte w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi w 2021 r.	4
2.1. Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, które zostały zakończone w 2021 r.	5
2.2. Pozostałe działania Prezesa UOKiK.....	8
3. Podsumowanie	10

1. Wprowadzenie

W dniu 23 grudnia 2021 r. weszła w życie ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2021 r. poz. 2262, z późn. zm., dalej jako: „ustawa o przewadze kontraktowej z 2021 r.” albo „nowa ustawa”). Ustawa o przewadze kontraktowej z 2021 r. transponowała do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/633 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych (Dz. Urz. UE L 111 z 25.04.2019, str. 59, dalej jako: „dyrektywa 2019/633”).

W myśl art. 41 ust. 1 nowej ustawy Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako: „Prezes UOKiK” albo „Prezes Urzędu”) publikuje roczne sprawozdanie za rok poprzedni z działań podjętych w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową, które zawiera w szczególności informacje o liczbie zawiadomień, o których mowa w art. 15 ust. 1 ww. ustawy, liczbie wszczętych i zakończonych postępowań w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową oraz o liczbie postępowań wyjaśniających. Ponadto, zgodnie z art. 41 ust. 2 nowej ustawy, w odniesieniu do każdego zakończonego postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową sprawozdanie zawiera skrócony opis sprawy oraz wynik postępowania.

Niniejsze sprawozdanie jest pierwszym sporządzonym na podstawie art. 41 ust. 1 nowej ustawy i dotyczy działań Prezesa Urzędu podjętych w 2021 r.

Należy mieć przy tym na uwadze, że przepisy ukierunkowane na zwalczanie nieuczciwych praktyk handlowych między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych są obecne w polskim porządku prawnym od 12 lipca 2017 r., kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2020 r. poz. 1213, dalej jako: „ustawa o przewadze kontraktowej z 2016 r.”).

W okresie od 12 lipca 2017 r. do 31 grudnia 2021 r. Prezes UOKiK wszczął szesnaście postępowań w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. W ich wyniku wydano jedenaście decyzji dotyczących nieuczciwych praktyk. W sześciu z nich przedsiębiorcy zostali zobowiązani do podjęcia odpowiednich działań, dzięki czemu uniknęli kar pieniężnych. W pięciu przypadkach decyzje przewidywały nałożenie takich kar, a ich łączna wysokość wyniosła 933 402 927,72 zł.

Z uwagi na datę wejścia w życie nowej ustawy (23 grudnia 2021 r.), podstawę podejmowanych w 2021 r. interwencji Prezesa UOKiK ukierunkowanych na przeciwdziałanie nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi stanowiły przepisy ustawy o przewadze kontraktowej z 2016 r.

2. Działania Prezesa UOKiK podjęte w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi w 2021 r.

W 2021 r. Prezes UOKiK **wszczął 3 postępowania** w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową (postępowania wobec Cefetra Polska sp. z o.o., PolishAgri sp. z o.o., Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j.).

W tożsamym okresie **zakończone zostały 3 postępowania** w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. Decyzje kończące postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, wydane w 2021 r., skierowane były do podmiotów będących organizatorami dużych sieci handlowych, tj. Eurocash S.A., SCA PR Polska sp. z o.o. (postępowania wszczęte w 2020 r.) i Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j. (postępowanie wszczęte w 2021 r.).

Decyzja w sprawie prowadzonej wobec SCA PR Polska sp. z o.o. zobowiązywała przedsiębiorcę do podjęcia działań zmierzających do zaniechania praktyki polegającej na nieuzasadnionym wydłużaniu terminów płatności za dostarczone produkty rolne i spożywcze oraz usunięcia jej skutków. W dwóch pozostałych przypadkach decyzje przewidywały nałożenie kar finansowych w łącznej wysokości 200 012 715,63 zł.

Na koniec 2021 r. **w toku znajdowały się 3 postępowania** w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, wszczęte w roku 2020 (postępowania wobec Agrifirm Polska sp. z o.o., Agri Plus sp. z o.o. i Pfeifer & Langen Polska S.A.).

Ponadto w 2021 r. wszczętych zostało **5 postępowań wyjaśniających** oraz wystosowano **8 wystąpień „miękkich”** do przedsiębiorców. Do Prezesa UOKiK wpłynęły również **52 zawiadomienia** dotyczące podejrzenia stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

2.1. Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, które zostały zakończone w 2021 r.

Postępowanie wobec Eurocash S.A.¹

Prezes UOKiK stwierdził stosowanie przez Eurocash S.A. z siedzibą w Komornikach (właściciel największej w Polsce sieci hurtowni oraz jednostka dominująca grupy kapitałowej w ramach której funkcjonuje wiele popularnych sieci sklepów detalicznych) praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową, polegającej na **wymaganiu od dostawców produktów rolnych i spożywczych opłat za usługi, które nie są wykonywane na ich rzecz lub są wykonywane, ale o ich realizacji, w tym kosztach i rezultatach, dostawcy nie są informowani**. W związku z tym nakazał on zaniechanie stosowania nieuczciwej praktyki oraz nałożył na stronę karę pieniężną w wysokości **76 019 901,23 zł**.

Uwagę Prezesa UOKiK zwróciło **pobieranie od dostawców opłat za czynności, które byłyby wykonywane przez sieć handlową bez tej opłaty, ze względu na jej własny interes gospodarczy**. Tak było m.in. z opłatami za monitorowanie popytu rynkowego i trendów sprzedaży produktów dostawcy czy z opłatami za sprawowanie nadzoru nad zamówieniami przez sklepy wchodzące w skład danej sieci handlowej.

Postępowaniem objęte były również **opłaty, które nie wiązały się z wymierną korzyścią po stronie dostawcy**, takie jak np. opłata za zapewnienie utrzymania produktów dostawcy w ofercie handlowej sieci, która nie gwarantowała jednak utrzymania sprzedaży tych produktów przez określony czas i w konkretnych lokalizacjach.

Dostawcy płacili także za umożliwienie i organizowanie w sklepach sieci handlowej ustalonych promocji i sprawowanie nadzoru nad nimi, pomimo że część z nich ponosiła również inne opłaty i udzielała rabatów związanych z organizacją takich promocji.

Co więcej, pobierane przez Eurocash S.A. opłaty obejmowały możliwość sponsorowania przez dostawcę spotkań integracyjnych sieci handlowej, przy czym opłata ta nie gwarantowała możliwości promowania się (np. degustacji produktów) podczas tego rodzaju spotkań.

W przedmiotowym postępowaniu Prezes UOKiK zakwestionował również opłaty za szkolenie personelu sklepów dotyczące technik sprzedaży towarów dostawcy, w trakcie których w ogólny sposób szkolono w zakresie sprzedaży różnych kategorii produktów (np. mięso, wędliny, owoce, warzywa), a nie asortymentu konkretnych dostawców, którzy za to

¹ Decyzja z 30 listopada 2021 r., Nr RBG - 3/2021
(https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=18056, dostęp - 29.11.2022)

zapłacili. Podobnie było z opłatami za edukowanie i informowanie franczyzobiorców o nowościach z oferty dostawców. Zapytani w toku postępowania przedsiębiorcy nie dysponowali wiedzą o realizacji takich usług, a także nie przekazywali informacji o nowościach asortymentowych do Eurocash S.A. Dodatkowo wskazywali, że nabywca zamawiał i dystrybuował produkty według własnego uznania.

W ocenie Prezesa UOKiK **rozliczenia** związane z ww. usługami **nie powinny prowadzić do ekonomicznego wykorzystywania dostawców i być nastawione na redukcję kosztu zakupu towarów na potrzeby sieci handlowej**. Co więcej, dostawcy powinni być informowani w jaki sposób zostaną zrealizowane usługi, za które płacą oraz czy w ogóle zostaną bądź zostały one wykonane. W konsekwencji, opisane wyżej działania Eurocash S.A. uznane zostały za przejaw nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej.

Postępowanie wobec SCA PR Polska sp. z o.o.²

W toku prowadzonego postępowania Prezes UOKiK uprawdopodobnił stosowanie przez SCA PR Polska sp. z o.o. z siedzibą w Swadzimiu (spółka, która jest odpowiedzialna za zakupy towarów w ramach grupy kapitałowej Intermarche w Polsce) praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową polegającej na **nieuzasadnionym wydłużaniu terminów płatności za dostarczone przez dostawców produkty rolne i spożywcze**.

Praktyka nabywcy polegała na **uiszczaniu płatności należnych dostawcom z opóźnieniem**. Zastrzeżenia organu dotyczyły również **trybu wyjaśniania rozbieżności między kontrahentami dotyczących należnych dostawcom płatności**. W przypadkach wystąpienia niejasności w stosunku do części płatności należnej na podstawie faktury, nabywca nie regulował również tych kwot, które nie budziły wątpliwości. Problematyczny był również długi czas wyjaśniania rozbieżności co do faktur.

W związku z powyższym, po zobowiązaniu się przez SCA PR Polska sp. z o.o. do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszeń oraz usunięcia ich skutków, na spółkę nałożono obowiązek:

- dokonywania płatności części bezspornej faktur, w których stwierdzone zostały niezgodności oraz do proponowania dostawcom, w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, zmian w umowach, które będą miały na celu uregulowanie kwestii płatności kwot bezspornych poprzez eliminację uzależnienia zapłaty od prawidłowości wystawienia faktury VAT;

² Decyzja z 20 grudnia 2021 r., Nr RPZ - 7/2021
(https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=18135, dostęp - 29.11.2022)

- zapłaty, w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, należności opóźnionych (w tym kwot bezspornych, dotyczących dostaw, co do których wystąpiły niezgodności) wraz ze stosownymi odsetkami.

W ocenie Prezesa UOKiK nałożenie obowiązku realizacji zobowiązania powinno pozwolić na szybką poprawę sytuacji dostawców sieci. Przy wydawaniu decyzji zobowiązującej pod uwagę wzięta została m.in. postawa spółki, która rozpoczęła działania zmierzające do zaniechania praktyki krótko po wszczęciu postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, w związku z czym m.in. wdrożyła procedury przyspieszające proces wyjaśniania rozbieżności oraz wprowadziła w życie zasady płatności faktur spornych w części, która nie budzi zastrzeżeń.

Postępowanie wobec Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j.³

Prezes UOKiK stwierdził stosowanie przez Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j. z siedzibą we Wrocławiu (podmiot prowadzący jedną z 5 największych sieci handlowych w Polsce) praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, polegających na:

- **zawieraniu umów określających warunki współpracy handlowej**, w tym warunki udzielanych przez dostawców produktów rolnych i spożywczych rabatów, **na dany rok już po jego rozpoczęciu z obowiązkiem rozliczenia różnicy pomiędzy nowymi a poprzednio obowiązującymi warunkami współpracy** za okres od 1 stycznia do dnia podpisania umowy;
- **pobieraniu od dostawców produktów rolnych i spożywczych środków pieniężnych** w postaci udzielanych przez dostawców rabatów **na podstawie zawieranych po zakończeniu okresu rozliczeniowego porozumień** bez uzgodnienia przed rozpoczęciem danego okresu rozliczeniowego wysokości tych rabatów oraz warunków ich przyznania.

Jednocześnie, w odniesieniu do obu praktyk stwierdzono zaniechanie ich stosowania z dniem 31 grudnia 2020 r.

Prezes UOKiK uznał opisane wyżej zachowania za sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz naruszające istotny interes drugiej strony, przede wszystkim z uwagi na to, że **pozostawiały one słabszych ekonomicznie dostawców w stanie niepewności co do warunków współpracy prowadzonej z siecią**. Dodatkowo, w przypadku obu praktyk mogło dochodzić do konieczności wstecznego obniżania przez dostawców ceny sprzedaży produktów rolno-spożywczych.

³ Decyzja z 30 grudnia 2021 r., Nr RBG - 4/2021

(https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=18166&print=1 , dostęp - 29.11.2022)

Za stosowanie ww. praktyk na Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j. nałożona została kara pieniężna w łącznej wysokości **123 992 814,4 zł.**

2.2. Pozostałe działania Prezesa UOKiK

Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczęte w 2021 r., pozostające w toku na koniec 2021 r.

2 postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczęte w 2021 r. i niezakończone w tym roku dotyczyły podmiotów zajmujących się hurtowym nabywaniem od rolników zbóż i roślin oleistych, tj. **Cefetra sp. z o.o.** oraz **PolishAgri sp. z o.o.**

Zarzuty stawiane tym nabywcom odnosiły się do zapisów umów nabycia dotyczących konsekwencji wystąpienia **okoliczności niezależnych od rolników, uniemożliwiających im realizację całości zamówienia.**

W ocenie Prezesa UOKiK zasady dobrych obyczajów w łańcuchu dostaw żywności wymagają uwzględnienia ryzyka jakie ponoszą rolnicy, związanego przede wszystkim z wpływem wystąpienia niekorzystnych warunków pogodowych (np. susze, nadmierne opady czy powodzie). Podmioty, które umawiają się na dostawy produktów wytworzonych w gospodarstwach rolnych, powinny przewidywać możliwość zwolnienia rolnika z części lub całości dostaw w przypadku wystąpienia okoliczności, na które nie ma on wpływu i nie może zapobiec ich skutkom.

Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczęte w 2020 r., pozostające w toku na koniec 2021 r.

Jedno z postępowań wszczętych w 2020 r. i pozostających w toku na koniec 2021 r. dotyczyło wiodącego producenta cukru w Polsce, tj. Pfeifer&Langen Polska S.A. Zastrzeżenia Prezesa UOKiK wzbudziły obecne w umowach stosowanych przez spółkę w relacjach z rolnikami, postanowienia zgodnie z którymi plantatorzy buraków cukrowych mogą kupować nasiona tylko od tej spółki. W przypadku użycia innych nasion nabywca zastrzegał sobie prawo odmowy zakupu buraków. Taka regulacja w ocenie Prezesa UOKiK w nadmierny sposób **ogranicza swobodę prowadzenia działalności rolniczej** oraz uzależnia hodowców od kupującego od nich towar przetwórcy.

Kolejne 2 postępowania - wobec Agrifirm sp. z o.o. i Agri Plus sp. z o.o. - dotyczyły rynku mięsnego i związane były z warunkami prowadzenia tzw. **tuczu kontraktowego**, tj. systemu, w którym rolnik hoduje zwierzęta na zlecenie koncernu mięsnego, producenta pasz lub za ich pośrednictwem. W ramach tego systemu jego organizator wskazuje rolnikowi ściśle wytyczne co do technik hodowli dostarczonej przez niego warchlaków, a także ilości i

rodzaju stosowanych koncentratów czy pasz, które również dostarcza. Organizator zobowiązuje się także do odkupu tuczników po ustalonej cenie, w umówionym czasie i osiągnięciu przez nie wyznaczonej wagi. W końcowym rozliczeniu potrąca należności za zakupione warchlaki, pasze i inne środki produkcji czy opiekę weterynaryjną, a także obniża wynagrodzenie za brak osiągnięcia określonych rezultatów, np. osiągniętej wagi lub poziomu zużycia paszy.

Zastrzeżenia Prezesa UOKiK dotyczyły zasad ustalania wynagrodzenia dla takiego rolnika. Jego wynagrodzenie jest bowiem związane z osiągniętymi rezultatami hodowli. Rezultaty te jednak w znacznym stopniu wynikają z czynników niezależnych od rolnika, takich jak jakość paszy czy stan zdrowia i genetyka warchlaków dostarczonych przez nabywcę. Praktyki te w nadmierny sposób mogą zatem **przenosić ryzyka związane z hodowlą zwierząt na rolnika**, pomimo, że wykonuje on swoją działalność pod ścisłą kontrolą nabywcy.

Inne działania Prezesa UOKiK

W 2021 r. wszczęto **5 postępowań wyjaśniających**. Dotyczyły one łańcucha dostaw wiodącej sieci gastronomicznej, poziomu marż stosowanych na poszczególnych etapach łańcucha dostaw owoców i warzyw oraz potencjalnych nieuczciwych praktyk stosowanych przez nabywców tuczników oraz mięsa wieprzowego w związku z występowaniem w Polsce wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF). Jednocześnie Prezes UOKiK kontynuował działania prowadzone w ramach postępowań wyjaśniających wszczętych w roku 2020 r.

Kontynuację działań podejmowanych w 2020 r. stanowił szereg postępowań wyjaśniających mających na celu zbadanie czy w relacjach dostawców produktów rolnych i spożywczych z sieciami handlowymi stosowane są nieuczciwe rabaty handlowe. Podsumowanie przedmiotowych działań zawarto w opublikowanym w kwietniu 2021 r. „Raporcie podsumowującym prowadzone przez Prezesa UOKiK postępowania wyjaśniające dotyczące rabatów handlowych stosowanych w relacjach sieci handlowych z dostawcami produktów rolnych lub spożywczych”⁴, będącym również praktycznym przewodnikiem w zakresie prawidłowego **uzgadniania warunków stosowania rabatów** w relacjach dostawców produktów rolno-spożywczych z sieciami handlowymi.

Konsekwentnie prowadzona była również analiza rynku mająca na celu zbadanie możliwości występowania nieuczciwych praktyk związanych z uiszczaniem przez dostawców produktów rolno-spożywczych opłat okotosprzedażowych na rzecz największych sieci handlowych działających w Polsce.

⁴ https://www.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=17420 (dostęp - 29.11.2022)

Interwencje podejmowane przez Prezesa UOKiK dotyczyły także rynku mleka. Podejmowane przez organ działania ukierunkowane były na poprawę sytuacji dostawców mleka surowego, przede wszystkim w zakresie warunków przeprowadzania badań jakości dostarczanego towaru oraz stosowania przez nabywców kar umownych.

Należy mieć przy tym na uwadze, że ww. zagadnienia stanowiły najważniejsze obszary zainteresowania Prezesa UOKiK w 2021 r. Niezależnie od powyższego Prezes UOKiK stale monitorował oraz podejmował czynności również w zakresie wykraczającym poza kwestie przedstawione w niniejszym sprawozdaniu, uwzględniając przy tym czynniki takie jak aktualnie panująca na rynku sytuacja czy też problematyka wpływających do organu zawiadomień.

3. Podsumowanie

W ramach przedstawionych interwencji wykorzystywano różnorodne instrumenty przyznane Prezesowi UOKiK na mocy przepisów prawa. Pozwoliło to na efektywne egzekwowanie regulacji z zakresu przewagi kontraktowej z uwzględnieniem specyfiki każdej sprawy.

Kluczowe znaczenie miało wydanie dwóch decyzji stwierdzających stosowanie nieuczciwych praktyk przez nabywców produktów rolnych lub spożywczych i nakładających w związku z tym kary pieniężne na te podmioty, jak również jednej decyzji zobowiązującej do podjęcia określonych działań zmierzających do zaniechania naruszeń i usunięcia ich skutków (bez nakładania kary pieniężnej). Do zmiany zachowania przedsiębiorców prowadziły również kierowane do nich tzw. „wystąpienia miękkie”, umożliwiające im dostosowanie swojej działalności do wymogów Prezesa UOKiK, bez konieczności podejmowania działań władczych.

Jednym z podstawowych źródeł informacji dotyczących potencjalnych naruszeń były wpływające do Prezesa UOKiK, i poddawane gruntownej analizie, zawiadomienia. Niektóre z nich pozwoliły na zainicjowanie działań, które są kontynuowane w 2022 r.

Jak już sygnalizowano na wstępie - w związku z tym, iż przepisy nowej ustawy o przewadze kontraktowej weszły w życie w dniu 23 grudnia 2021 r. - przedstawione w niniejszym sprawozdaniu interwencje Prezesa UOKiK podejmowane były na podstawie przepisów ustawy o przewadze kontraktowej z 2016 r.

Należy przy tym podkreślić, że przyjęty przez polskiego ustawodawcę sposób implementacji dyrektywy 2019/633, zakładający utrzymanie wcześniej obowiązujących rozwiązań prawnych zgodnych z przepisami tej dyrektywy i zmierzających do realizacji tożsamyh celów, sprawia, że w kolejnych latach - na gruncie ustawy o przewadze kontraktowej z 2021 r. - możliwe będzie kontynuowanie i rozwijanie dotychczasowej strategii Prezesa UOKiK

dotyczącej przeciwdziałania występowaniu nieuczciwych praktyk w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych.